

PREEMINENȚELE TEHNICII LUI MICHAEL CEHOV

Ioan Ardelean

❖❖ Cuvintele lui Petit merg direct la inima tehnicii lui Cehov... Oricine caută o cheie pentru a înțelege mai multe despre tehnica lui Michael Cehov o va devora", spune Jessica Cerullo, membru al Asociației Michael Cehov din NYC, despre cartea lui Lenart Petit. Experiența de actor acumulată de-a lungul anilor, dar și cei peste douăzeci de ani de profesorat, l-au ajutat pe Leonard Petit să înțeleagă în profunzime această tehnică complexă, iar în *Manualul lui Cehov - Pentru Actori*, el creionează una dintre cele mai influente și inspirate metode de formare a actorilor. Cu această carte, Lenard Petit dorește să ne reamintească faptul că actorul trebuie să învețe să simtă invizibilul. Iar așa cum Michael Cehov a încercat să rezolve multe dintre problemele pe care le întâmpină actorul, mai ales atunci când este vorba despre emoție și spontaneitate, Lenard Petit ne conduce, prin explicațiile și exercițiile propuse, pe un drum care să deschidă, *fără tortură sau durere, ușa emoțiilor*. Exercițiile propuse de Lenard Petit sunt menite să-l conducă pe actor atât pe drumul înțelegerii, cât și pe cel al asumării tehnicii propuse de Michael Cehov. „Esența profesiei noastre este să oferim în mod constant. Astfel că mai întâi oferim corpul nostru, după care vocea, emoțiile, sentimentele, fantezia, adică tot ceea ce oferim și personajului nostru“, afirmă Michael Cehov. Așadar, teatrul nu este doar un spectacol de divertisment sau un spectacol care să educe sau să informeze publicul. Intenția teatrului este de-a ajunge la spectator prin diferite mijloace pentru a le schimba, într-un fel sau altul, modul în care percep realitatea sau realitatea în care trăiesc.

După ce am făcut cunoștință cu *Obiectivele Tehnicii (ener-*

gia, imaginația, forma, concentrarea, gestul, senzația, impulsul, motivația interioară, cea exterioară, plăcerea de-a da și de-a primi), Lenard Petit ne propune studierea minuțioasă a celor *cinci principii* pe care Michael Cehov le-a descoperit și pe care actorul trebuie să le urmeze pentru a ajunge la desăvârșire. Dar înainte de-a trece la cele *cinci principii*, aș atrage atenția asupra diagramei, în care Lenard Petit prezintă *obiectivele tehnicii* și legăturile dintre acestea. La o primă privire, aruncată asupra acestei diagrame, observăm că fiecare element este conectat cu unul sau mai multe elemente, dar la o analiză mai atentă realizăm, de fapt, că fiecare element privește în toate direcțiile și că există o totală conexiune între ele. În concluzie, niciun element nu poate exista, nu se poate dezvolta fără existența celorlalte. Pornind de la ideea lui Michael Cehov, că „...trupul și psihologia se regăsesc în zonele subconștiente ale sufletului nostru creativ“, autorul descrie relația dintre *trup și minte* drept unul și același lucru. Exercițiile fizice, prezentate în această carte, au fost create pentru a antrena și dezvolta în actor atât concentrarea, cât și fantezia. Mișcarea actorului pe scenă trebuie să aibă poveste și motivație, ea nu este doar educație fizică, actorul nu execută doar mișcări în sine. Din punctul de vedere al lui Lenard Petit „Dacă psihologia și trupul sunt unul și același lucru, ajungem la concluzia că tipul de trup, pe care o persoană îl are, îi determină personalitatea“. Cel de-al doilea principiu aduce în prim plan elementele intangibile; *spațiul, relațiile, emoțiile, trupul imaginar, centrul imaginar sau atmosfera personală*. Adică ceea ce actorul creează pe scenă datorită concentrării. Bineînțeles că aceste elemente nu sunt palpabile, dar cu siguranță știm, simțim atunci când ele sunt prezente. Rudolf Steiner și filosofia spirituală și-au pus amprenta pe cel de-al treilea principiu. El se referă la *spirit*, dar nu din punct de vedere religios; *spiritul* care este în directă conexiune cu subconștientul, cu inteligența intuitivă și în totală contradicție cu analiza. După cum se știe, creierul nostru este format din două emisfere, care, deși sunt foarte asemănătoare din punct de vedere anatomic, se deosebesc totuși din punct de vedere funcțional. Dintotdeauna actorii au fost învățați să analizeze lucrurile pentru a le înțelege, adică li se activează emisfera stângă a creieru-

lui; emisfera logică, verbală, matematică, analitică, numerică, secvențială, liniară și temporală. Așadar, cel de-al treilea principiu este în directă legătură cu emisfera dreaptă a creierului, cea sintetică, spațială, holistică, intuitivă, emoțională, artistică, picturală, creativă și imaginativă. Emisfera care are abilitatea de-a sintetiza lucrurile, de-a crea arhetipuri, gesturi psihologice, adică de-a crea ceva ce publicul vede. Din al patrulea principiu se desprinde ideea că, atunci când vorbim de tehnică ne referim la un singur lucru. Dar așa cum am mai afirmat, tehnica este ceva mult mai complicat cu mai multe componente, pe care noi trebuie s-o privim ca pe-un întreg. Trebuie să implicăm toate componentele, chiar dacă tu activezi și lucrezi numai cu o anumită componentă, deoarece ele sunt conectate între ele exact ca o rețea. Ultimul principiu se referă la *libertatea creativă* pe care o are artistul numai datorită tehnicii. Acel dialog pe care tu, actorul, trebuie să-l ai tot timpul cu tehnica pentru a afla care dintre componentele ei sunt mai aproape de tine și cu care poți comunica mai bine, care ți se potrivește, care te avantează și care te ajută să ajungi la performanță. După părerea lui Michael Cehov, tehnica „va schimba dinamica gândurilor“.

Capitolul al treilea este rezervat principiilor dinamice: *energiei, imaginației, concentrării, expansiunii și contracției, spațiului, gândirii, sentimentelor, voinței și celor patru frați (plăcerea, forma, frumusețea și sentimentul întregului)*. În partea a patra, facem cunostință cu *instrumentele* pe care actorul le folosește în munca lui, iar Lenard Petit ni le propune spre studiere și înțelegere. Acest capitol are o dinamică aparte, deoarece are în componență și anumite exerciții practice. De exemplu la subcapitolul *Crearea personajelor cu ajutorul arhetipurilor*, exercițiul descris de Lenard Petit începe dintr-o poziție de nemișcare. Interesantă această abordare de-a lucra cu sentimentul din poziția *pe loc repaus*. Actorul trebuie să stea în liniște și nemișcare, gândindu-se la arhetipul pe care vrea să-l interpreteze. Imaginea este echivalentă cu cea a avionului în taxi. Adică acel moment în care avionul așteaptă, în nemișcare și cu motoarele turate la maxim, comanda de decolare, de la turnul de control. Din această poziție inițială, de nemișcare și cu picioarele bine înfipite în podea, actorul trebuie să înceapă

să-și definească, în cuvinte, arhetipul la care se gândește. În această primă fază a exercițiului, atenția și concentrarea trebuie să fie îndreptate înspre interior. „Odată ce actorul și-a definit arhetipul ales, cu siguranță va simți un impuls care-i va defini tipul de mișcare“, ne asigură autorul. În momentul în care actorului îi este foarte clar tipul arhetipului ales, el poate începe deplasarea, la libera lui alegere, prin spațiul de joc. „Dacă actorul își creează personajele ponind de la mișcare, el va ajunge să execute, nu numai mișcări clare și curate, care din punct de vedere estetic sunt plăcute văzului, ci va dezvolta și o sensibilitate pentru formă“, spune Lenard Petit.

Stilul de prezentare al celui de-al cincilea capitol nu mai este atât de precis și științific și de aceea lecturarea lui este mai ușoară. Pe lângă faptul că sunt descrise, în cel mai amănunțit detaliu, foarte multe exerciții practice, apar și comentariile studenților sau ale celor care participă la workshop-uri. Învățăm despre propriile gânduri, blocaje, poticniri, decepții și nu în ultimul rând despre succesele lor. Exercițiul cu aruncarea mingilor de la un actor la altul este foarte interesant, așa cum ni-l expune autorul, iar explicațiile pe care ni le oferă Leonard Petit nu fac altceva decât să întărească, dacă mai era nevoie, ideea că actorii trebuie să fie capabili să pătrundă înțelesul textului, fără să se folosească de el, și să exploreze conexiunea dintre mișcare și cuvânt.

Și iată-ne ajunși, în priplul nostru, și la cel de-al șaselea capitol în care ne sunt oferite răspunsuri la anumite întrebări despre tehnica folosită și creată de Michael Cehov. Chiar dacă de la început această tehnică ne atrage, îndoielile nu ne părăsesc. Desigur că nu reușim să înțelegem de la început cum, pornind de la mișcare, putem crea ceva organic și sincer. Dar odată ce ne familiarizăm cu limbajul și elementele acestei tehnici, șovăiala, ezitățile și neîncrederea sunt spulberate una câte una. Tot la începutul celui de-al șaselea capitol am fost foarte surprins să descopăr că pentru foarte mulți, așa cum concludă Lenard Petit, tehnica folosită de Michael Cehov pornește *dinspre exterior înspre interior*. Lucru destul de ciudat, deoarece pe parcursul lecturării acestei cărți, ni se formează o cu totul altă percepție despre acest tip de antrenament.

Desigur, trupul este în exterior și forma lui este mereu aceeași, doar mărimea și proporțiile diferă de la persoană, la persoană. Așa este, trupul (exteriorul) trebuie să se conecteze cu interiorul, cu fantezia, emoțiile, senzațiile, etc., dar rolul fanteziei, al emoțiilor, al senzațiilor, etc. este să iasă din interior și să comunice, în exterior, cu trupul. „După părerea mea, tehnica lui Cehov nu pornește *din afară înspre interior*: este probabil cea mai *din interior înspre exterior* tehnică care există“, afirmă Lenard Petit.

Împărțită în șase capitole: *1. Obiectivele Tehnicii, 2. Principiile Tehnicii, 3. Principiile dinamice, 4. Instrumentele, 5. Aplicarea și 6. Stăpânirea tehnicii*, cartea lui Lenard Petit este un ghid pentru cei care studiază, lucrează sau se întâlnesc pentru prima oară cu tehnica lui Michael Cehov. Atât partea științifică, cât și partea practică oferă instrumentele de care fiecare actor are nevoie pentru a pune în aplicare principiile acestei tehnici. *Contopirea emoției interioare și-a adevărului interior al lui Stanislavski cu frumusețea impactului spiritual al lui Steiner; căutarea adevărului personajului din spatele cuvintelor și din spatele scriitorului; gândirea în imagini, iată câteva din elementele care fac parte din tehnica lui Michael Cehov.*

Lenard Petit, *The Michael Chekhov Handbook: For the Actor*, Routledge, Taylor & Francis Group 2010, 182 p.